

УДК 378:811.111–057.875

І. В. Кодлюк, аспірант

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ПОЕТАПНОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИСТИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

I. V. Kodliuk, postgraduate

GRADUAL ENGLISH COMPETENCE FORMATION IN DIALOGICAL SPEECH OF FUTURE SPECIALISTS IN TOURISM SERVICES

Підготовка майбутніх фахівців з туристичного обслуговування актуалізує проблему ефективної організації процесу навчання іноземних мов, відводячи чільне місце оволодінню іншомовною комунікативною компетентністю. Ключова роль, на думку вчених, належить формуванню діалогічного мовлення як невід'ємному компоненту міжособистісної комунікації (В. Скалкін, В. Черниш та ін.). Адже від уміння вести діалог на відповідному рівні залежить успішність професійної діяльності майбутнього фахівця з туризму.

Огляд наукових джерел засвідчує, що цей феномен залишається об'єктом досліджень багатьох учених. Теоретичні та практичні основи формування компетентності в діалогічному мовленні майбутніх фахівців різних галузей знайшли відображення у працях Т. Коробейнікової, Л. Максименко, Л. Озадовської, В. Скалкіна, Л. Сліпчеко, В. Черниш та ін. Проте, незважаючи на значну кількість напрацювань, багато питань цієї проблеми ще не набули належного обґрунтування і залишаються актуальними для вивчення.

Мета дослідження полягає в аналізі підходів до виділення етапів формування англомовної компетентності в діалогічному мовленні майбутніх фахівців з туристичного обслуговування.

Першочерговим вважаємо з'ясування сутності поняття «*діалогічне мовлення*».

Учені трактують цей феномен як процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. У межах мовленнєвого акту кожен із комунікантів по черзі виступає як мовець (ініціатор спілкування – адресант) і як слухач (партнер по спілкуванню – адресат) [1, с. 302]. Цінність діалогічного мовлення полягає, насамперед, у результаті, якого досягають суб'єкти (Л. Озадовська, В. Скалкін) [3; 4].

На думку В. Черниш, компетентність в діалогічному мовленні – це здатність реалізовувати усно мовленнєву комунікацію, яка передбачає те, що мовець уміє планувати, здійснювати й коригувати власну комунікативну поведінку під час породження й варіювання іншомовного мовлення у різних типах діалогічних висловлювань відповідно до певної ситуації спілкування, мовленнєвого завдання, комунікативного наміру та згідно з правилами спілкування у конкретній національно-культурній спільноті [5, с. 11].

У методиці навчання іноземних мов і культур виділяють два основні шляхи формування іншомовного діалогічного мовлення: «зверху вниз» – дедуктивний (слухання діалогу-зразка з подальшим варіюванням, а пізніше і створення власних діалогів) та «знизу вверху» – індуктивний (засвоєння реплік діалогічних єдностей з

подальшим складанням власних діалогів, але прослуховування діалогів-зразків теж можливе) [1].

Перший шлях («зверху-вниз») передбачає виконання таких кроків: пред'явлення діалогу з метою зрозуміти його зміст і розпізнати функціональний тип, рольові позиції учасників діалогу, композиційну структуру; контроль розуміння (шляхом запитань чи перекладу окремих фраз); фонетичне опрацювання (читання діалогу за диктором у ролях з подальшим відпрацюванням окремих фрагментів, читання діалогу без звукового оперття); виділення постійних і перемінних елементів у діалозі, варіювання діалогу в інших ситуаціях, укладання власних діалогів за зразком [2, с. 114].

Другий шлях – «знизу вверху» – знайшов підтримку у роботах низки науковців, зокрема В. Скалкина, який вважає, що навчання діалогічного мовлення варто починати з реплікування (перший етап) – швидко й адекватно реагувати (реактивна репліка) на фрази співрозмовника, а також вчити будувати ініціативні репліки [4].

Оволодівши вмінням будувати реактивні й ініціативні репліки, студенти можуть працювати над опануванням діалогічними єдностями (сукупність реплік, що характеризуються структурною, інтонаційною та семантичною завершеністю [5, с. 17]) – другий етап, виконуючи вправи на обмін репліками. Майбутні фахівці виступають повноправними учасниками діалогу; викладач виконує обов'язки наставника – пропонує комунікативні ситуації, пояснює усі деталі завдання та корегує помилки.

Третій етап – робота з мікродіалогами (частини діалогу, що характеризуються певним обсягом, відносною завершеністю щодо діалогічних єдностей). У цей час важливо навчити студентів підтримувати і продовжувати розмову, пов'язувати репліки логічно. Для навчання варто подавати вправи, які передбачають використання вербальних опор. Викладач пропонує комунікативні ситуації або ж використовує ті, що подані в підручнику, а студенти будують мікродіалоги.

На четвертому етапі майбутні фахівці з туристичного обслуговування вчать будувати діалоги, які за розміром, типом та рівнем складності відповідають навчальній програмі. На цьому етапі дослідники радять подавати складніші вправи, які не передбачають використання спеціально створених вербальних опор.

З огляду на особливості майбутніх фахівців з туризму (освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст»), прийнятним вважаємо другий шлях формування в них англомовної компетентності в діалогічному мовленні.

Література

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Методика преподавания иностранных языков : общий курс [учеб. пособие] / отв. ред. А. Н. Шамов. – М. : АСТ : АСТ МОСКВА : Восток – Запад, 2008. – 253 с.
3. Озадовська Л. В. Парадигма діалогічності в сучасному мовленні : монографія / Л. В. Озадовська. – К. : ПАРАПАН, 2006. – 118 с.
4. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка) : пособие для учителей / В. Л. Скалкин. – К. : Радянська школа, 1989. – 158 с.
5. Черниш В. В. Навчання іншомовного діалогічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу / В. В. Черниш // Іноземні мови. – 2012. – № 4. – С. 11–27.